

naa_bolgar; **15.** Bulgarian Central State Archives, Fond 1b, Opis 35, a.e 133 – 1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.isn.ethz.ch/php/documents/2/890623.htm>; **16.** Can Karpat. Turkey and Bulgaria – Rapprochement through customs [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.axisglobe.com; **17.** Dimitrova D. Bulgarian Turkish Immigrants of 1989 in the Republic of Turkey (Adaptation and Changes in the Cultural Model) // Between Adaptation and Nostalgia: The Bulgarian Turks in Turkey [Електронний ресурс]. – Sofia, 2001. – Режим доступу: archived at <http://www.omda.bg/imir/studies/nostalgia.htm>; **18.** «Kralice 2. Elisabeth, DPS'nin kaydi icin kulis uarmis...» [Електронний ресурс] – 2007. – 01.11. – Режим доступу: www.bg-turk.com; **19.** National Assembly of the Republic of Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parliament.bg>; **20.** Nuray Ekici. The Diaspora of the Turks of Bulgaria in Turkey /Berlin: European Migration Centre / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.emz-berlin.de/projekte_e/pj41_pdf/ekici.pdf; **21.** Ozkan A. The Budgetary Crisis in the Bulgarian Government between the Turkish and Bulgarian Coalition Partners // ASAM Balkan Studies Desk. Strategic Analyze. [Електронний ресурс]. – 2004. – № 45. – Режим доступу: www.noravank.am/upload/pdf/85_am.pdf; **22.** Petkova L. The Ethnic Turks in Bulgaria: Social Integration and Impact on Bulgarian – Turkish Relations, 1947-2000 [Електронний ресурс]//The Global Review of Ethnopolitics. – 2002. – June. – Vol. 1. – № 4. – P. 42–59. – Режим доступу: http://www.ethnopolitics.org/ethnopolitics/archive/volume_1/issue_4/petkova.pdf; **23.** Radio Free Europe/Radio Liberty, Prague, Czech Republic, RFE/RL // Newline. – Vol. 8. – № 49. – Part II. – 15 March 2004; Vol. 8. – №. 49, Part II. – 15 March 2004. **24.** Tuncer Can & Martin Stilyanov Todorov. Questioning diglossia of the language of Turks of Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ingilish.com/diglossia .htm](http://www.ingilish.com/diglossia.htm); **25.** Turan Ömer. Turkish Migrations from Bulgaria / Ömer Turan // Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies, 2006. – P. 77–93.

УДК: 32:316.658

ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ МІФОТВОРЧОСТІ

В даній статті розглядається сучасний політичний міф як один з найважливіших механізмів впливу на свідомість суспільства, сутність та специфіка сучасних політичних міфів, властивості їх створення, роль і місце в соціальному, політичному й духовному житті суспільства, особливості впливу на формування суспільної свідомості. Актуальність обумовлюється тим, що на даному етапі ідеологічного виробництва політична міфотворчість використовується як засіб маніпуляції, консолідації суспільної свідомості та легітимної обґрунтованості владних структур.

Ключові слова: політичний міф, політична міфотворчість, міфологема, архаїчний міф, політична маніпуляція.

Сучасний політичний міф є одним з найважливіших механізмів впливу на свідомість суспільства, і тому він стає важливим фактором не тільки національної політики, ідеології, але й людського буття взагалі. Реалії сучасного життя зумовили потребу поглибленого дослідження політичних міфів, актуальність яких обумовлена тим, що на даному етапі ідеологічного виробництва міфотворчість, особливо політична, використовується як засіб маніпуляції, консолідації суспільної свідомості та легітимної обґрунтованості владних структур.

olitics.org/ethnopolitics/archive/volume_1/issue_4/petkova.pdf; **23.** Radio Free Europe/Radio Liberty, Prague, Czech Republic, RFE/RL // Newline. – Vol. 8. – № 49. – Part II. – 15 March 2004; Vol. 8. – №. 49, Part II. – 15 March 2004. **24.** Tuncer Can & Martin Stilyanov Todorov. Questioning diglossia of the language of Turks of Bulgaria [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ingilish.com/diglossia .htm](http://www.ingilish.com/diglossia.htm); **25.** Turan Ömer. Turkish Migrations from Bulgaria / Ömer Turan // Forced Ethnic Migrations on the Balkans: Consequences and Rebuilding of Societies, 2006. – P. 77–93.

Vira Burdiak

Bulgarian Model of Ethnic Conflicts Solution

The article examines contradictions of the Bulgarian model of ethnic conflicts solution. The author proves that integration of Bulgarian Turks in political space of Bulgaria, as active political objects mainly took place through the Movement for Rights and freedom political party. Despite the protests of some Bulgarians, in particular members of «Attack», the Bulgarian society participates in the MRF policy positively. It is really important for a Bulgaria's progress and preservation of peace and harmony between people of different nationalities, as all of them are Bulgarian citizens. The author believes that the example of Bulgaria is useful for study in multi-ethnic countries.

Key words: Republic of Bulgaria, Turkey, the Movement for the right and freedom, Bulgarian Turks, political subjects, ethnic and national conflicts, human rights, Bulgarian model of ethnic conflicts solution.

© Оксана Докаш
(м. Чернівці)

Слід відмітити, що саме вивченням проблеми міфологізації сучасної політичної свідомості науковці, в тому числі й вітчизняні, цікавились небагато. Особливе місце в цих дослідженнях займають праці Р. Барта, Е. Кассіра, К. Хюбнера, А. Лосева та М. Еліаде [3, 6–8, 11]. Представники різних шкіл і напрямів політології та філософії по-різному розглядають природу та сутнісні риси міфологічної свідомості. Російські вчені Т. Апінян, Т. Євгенєва, А. Кольєв, Д. Пашиніна, П. Плютто, І. Чудінова [2, 5, 9, 12, 13, 15] в своїх доробках акцентували на особливостях взаємовідношення архаїчного та політичного міфу та на особливій актуальності останнього саме на сучасному етапі соціально-політичного розвитку суспільства. В українській політичній думці дана проблема є не повною мірою розробленою. Дослідженням проблем політичного міфу, міфологізації сучасної політичної свідомості займалися такі українські дослідники, як Н. Амельченко, А. Бондаренко, В. Лисенко, Н. Пробийголова, Ю. Шайгородський [1, 4, 10, 14, 16].

Метою дослідження є вивчення сутності і специфіки сучасного політичного міфу, властивостей його створення, ролі й місця в соціальному, політичному й духовному житті суспільства, впливу на формування суспільної свідомості.

Звернення до міфу як до засобу модифікації суспільної свідомості визначається його сутністю. Синкретичне, нерозчленоване начало, яке містить міф, становить величезний інтерес для фахівців у галузі віртуалізації навколишнього простору. Будь-який політичний міф певною мірою є технологічним, містить відбиток часу і вирішує конкретні політичні, ідеологічні, соціальні, економічні й інші завдання. Політичний міф – це система координат, за якою визначається особистість у суспільстві, певна семіотична модель, яка, з одного боку, фіксує стан речей і спрямована на легітимацію існуючого порядку та слугує концептуальним обґрунтуванням поведінки в суспільстві, з іншого, - може бути основою рушійної оновлюючої сили, що нищить один соціальний порядок і створює інший, відповідно визначаючи нові конвенції і норми поведінки [10].

Основними характеристиками політичного міфу є опора на архетип і деяку технологічну штучність. Тобто, політичний міф мимовільно походить з природи людини й, одночасно, створюється нею штучно. Тут немає ні суто природно механізму створення, ні суто розумового. Таким чином, політичний міф є пристосуванням певного культурного міфу для політичних цілей, і в його основі завжди знаходиться певна штучна концепція. До прикладу, на думку М. Еліаде, марксизм як месіанська ідеологія взяв за основу есхатологічний міф про Рятівника, роль якого повинен відіграти пролетаріат. Його страждання та остання й рішуча битва зі Злом повинні змінити онтологічний статус світу: за моделлю золотого століття створити безкласове суспільство [6, с. 81]. Марксизм, таким чином, з наукової концепції перетворився на розгалужений політичний міф, який адаптував міф архаїчного суспільства, і саме в такому вигляді набув істотного впливу й сколихнув увесь світ. Мрія про такий міфополітичний синтез стає одним із рушійних мотивів політичного реформізму.

Відомий дослідник А. Лосев відзначає ряд постулатів, які виділяють міф як самостійну понятійну одиницю: по-перше, міф - не фантастична вигадка або фікція, а необхідна категорія свідомості й буття; по-друге, міф - не ідеальне буття, а реальність, яку можна відчутти й створити; по-третє, міф - не наукова конструкція, а живе суб'єкт-об'єктне спілкування з власною істинністю, вірогідністю, закономірністю й структурою; по-четверте, міф - не метафізична структура, а дійсність, усунута від звичайного перебігу подій; по-п'яте, міф - не алегорія або схема, а символ, що може містити в собі алегорію або схему; по-шосте, міф - не поетичний здобуток, а особливе абстрагування речей в інтуїтивну сферу [11].

Якщо ж вести мову про політичний міф, то тут справедливими видаються й зворотні формули, в яких проявляється міфотворець, здатний на вимисел, на створення реальності шляхом апеляції до ідеального буття, на наукову конструкцію (наслідком якої є особлива логіка), на формування символу через

алегорію й схему (з їх наступним відмиранням або поглинанням стихією несвідомого), на поетичне походження міфу й т.д. Таким чином, за походженням політичний міф виявляється в деякому розумінні протилежністю архаїчному міфу. Проте це лише на перший погляд, оскільки весь антиміфічний бік політичного міфу прихований міфотворцем і для міфоспоживача не існує. Втім, і в архаїчному міфі можна вважати міфотворця просто забутим, загубленим або пасивним з моменту народження міфу як соціально значущого явища.

Наприклад, аналізуючи міф давньогрецької трагедії, описаний Аристотелем, А. Лосев виділяє шість аспектів, три з яких описують відхід від блаженного життя, а інші три - повернення до нього: перипетії (ланцюг подій, картина відходу), бачення (впізнання сфер буття, які відійшли), пафос (потрясіння в момент найбільшої напруги трагічного відходу), страх (оцінка відходу), жаль (оцінка світу), очищення (оцінка сфер, які повертаються до блаженства) [11].

Політична пропаганда, ймовірно, є структурно ідентичною такого роду міфу й містить апокаліптичну картину дійсності (страшилку), вказівки на оману народу й ворога-спокусника (образ ворога, образ чужого), оголошення причин омани й таємних задумів ворога й, нарешті, вказівку методів повернення на вірний шлях. Таким чином, повторення древнього сюжету в сучасній політиці демонструє глибоке споріднення між політичним і архаїчним міфами. Політичний міф, як і архаїчний, характеризується певним набором компонентів: картиною світу у вигляді міфологізованої концепції соціальної істини (підставами справедливості), відліком в часі, пов'язаним з джерелом національної історії й культури, образом майбутнього (зрозумілим як повернення до джерел золотого століття) і глибокою опозицією «ми-вони» (аналог міфічної опозиції Добра і Зла) [13, с. 22]. Якщо завдання архаїчного міфу полягало в тому, щоб будь-яка соціальна дія відтворювала космогонічну модель світу (тобто відновлювало світогляд), то культурне завдання політичного міфу полягає у відновленні соціальної картини світу, зруйнованої під час соціального катаклізму.

Ще один аспект політичного міфу - це структурування дійсності в ситуації тотальної кризи, тобто в тій ситуації, коли не можна картину світу відновити й засвоїти як цілісну. Вона ділиться на фрагменти, які поєднуються міфологічними зв'язками, й тільки в подальшому міфологічні конструкції обростають раціональними уявленнями, концепціями, правовими й політичними поглядами. Проте за всієї спрощеності та кризової випадковості політичного міфу в його основі неодмінно знаходиться концепція. Політичний міф не народжується сам собою, інакше йому не ввійти в конкурентне поле політики.

В даному контексті варто навести думку Е. Касірера, який відзначає, що «цивілізована людина, незважаючи на занурення в міф, подібно до людини

древньої, все-таки не може повністю відмовитися від вимог раціональності. Для своєї віри вона шукає певні резонні підстави. Відповідне теоретичне оформлення вірування може виявитися досить складним, хоча й призводить до тих самих афектів, що й вірування примітивних народів» [8, с. 384]. Саме тут і виявляється відмінність власне міфу від міфу політичного, в якому обов'язково присутнє раціональне підґрунтя.

Міфологічна модель часу є досить специфічною, оскільки майбутнього не існує зовсім (час зупинений) або ж майбутнє прирівнюється до минулого - до золотого століття (час циклічний). У політичному міфі, на наш погляд, модель часу також обмежується однією або декількома подіями, цінними лише своїм символічним капіталом. У ньому, як і в архаїчному міфі, існує, головним чином, тривале минуле - джерело міфосюжетів, відділене від сьогодення, яке достатньо спрощене.

Політичний міф висуває визначену ідею-істину, що лежить в основі картини світу. Сама ж картина світу вибудовується як образ майбутнього через повернення до джерел (тобто мова йде не про ймовірне прийдешнє, а про ідеальне майбутнє, зрозуміле через джерело). Відповідно, існує певний момент початку історії, що є основою для побудови політичного міфу - момент, характеристики якого пояснюють все наступне. Політичний міф, на відміну від архаїчного, не заперечує передісторії до початку часів [5, с. 36]. Крім того, період золотого століття може тривати від декількох місяців або років (демократична міфологія) до кількох сотень років (міфологія політичного консерватизму).

В архаїчному міфі повторюється нескінченний мотив дороги, шляху. Шлях стає всім, а кінцевий результат - нічим. Проте така обставина, придатна для архаїчного міфу, виявляється неприйнятною для політики і політичного міфу. «Мета - ніщо, рух - все» - такому принципу західних соціал-демократів відповідає їх же теорія малих справ, що зводить нанівець будь-яку політичну міфологію і перетворює політику на службу соціального забезпечення (радянський собез або пострадянська благочинність і боротьба за соціальну захищеність) [12, с. 89]. Розширене застосування цього принципу полягає в тому, що він не висловлюється відкрито й виразно, оскільки трансформує завершення політичної дії, підмінюючи її міфом-неправдою (наприклад, «є в революції початок, немає в революції кінця» у комуністів). Професійні революціонери й реформатори, які притримуються даного принципу, живуть процесом, не знаючи ціни будь-якому фіксованому стану. Захопившись поточною історією, вони знищують міфічний простір, а разом з ним - і культуру.

Консервативний політичний міф відрізняється від всіх інших політичних міфів структурованою концепцією минулого й прив'язкою до релігійної міфології в уявленнях про початок і кінець часів. Політичний безцільності при звертанні до історії він протиставляє міфологічну конструкцію минулого, історіографії - історіософію [15, с. 123].

Ще одна характеристика політичного міфу, що відрізняє його від архаїчного, - незавершеність. Адже в політичній реальності неможливо відшукати до кінця оформленого політичного міфу. Він увесь час перебуває в стані добудовування (синтез становлення за А. Лосєвим) на різних стадіях свого розвитку: через ідентифікацію за співпереживанням, певний психологічний стан, через символізацію (тобто його спрощення, структурування, прив'язування подумки до якихось символів) міф приходять до ритуалізації - оперування, комбінування символами. Надалі, створюються міфоритуальні співтовариства. Але оскільки політичний міф ніколи не вибудовується повністю, зрештою він переходить у стадію уніфікації та виродження й гине, переставши бути мобілізуючою силою.

Особливістю сучасного міфу є саме його короткочасність. Світові релігії породжують міфи, що діють тисячоріччями. Ті сучасні політичні міфи, які виключають опору на релігію, виявляються недостатніми, кучими, в чомусь повторюючи міфологію язичницьких богів, які в очах людей старіли й поступалися першістю новим богам.

Ідеологічні засади будь-якої влади є дещо міфологічними. Міф легітимізує владні інститути, стає основою легітимної влади й її ідеологічним стрижнем, ідеологема і міфологема зливаються в одне ціле. Особливо важливою в державотворенні виступає історія нації. Міфи про походження і про історичний шлях, покладені в основу національної самоідентифікації, становлять фундамент унітарності держави, тому в зазіханні на політичні міфи держави завжди вбачають спробу підірвати самі підвалини влади [9, с. 152]. Відповідно політичне протиставлення претендентів на владу трактується як руйнування політичних міфів пануючої ідеології. В умовах штучно створених кризових ситуацій політичні міфи спрямовані на формування нової цілісності світу, де в масовій свідомості нові володарі долі нації набувають легітимності.

Руйнування існуючих і становлення нових політичних міфів - не послідовний, а паралельний процес, який може вимагати тривалого часу або відбутися миттєво. Можна вести мову про природне чи штучне, поступове чи раптове руйнування домінуючих політичних міфів. Це був і є історично зумовлений процес. Отже, політичний міф і його дієвість обмежені в просторі й часі. Штучний, цілеспрямовано сконструйований політичний міф, майстерно вмонтований у сучасність, не тільки може виявити виключну життєздатність і проіснувати тривалий час, а й стати ядром кристалізації міфотворчої активності мас, що згодом зафіксує історія. Водночас криза міфотворчості, коли зруйновані міфи не замінюють інші, нові, - це ризик руйнування не тільки владних інституцій, а краху державності, самої нації [1, с. 75].

Міф, народжуючись у свідомості індивіда, формується в процесі комунікації. Отже міф - це

результат колективної творчості, ядром кристалізації якого є індивідуально спрямований семантичний зміст, що відповідає екстраконцепції спільноти, до якої належить цей індивід [7, с. 28]. Той чи інший індивід належить одночасно до різних груп, носіїв тих чи інших міфів. Тобто слід вести мову про розгалужену багатопластову систему міфів, що панують у суспільстві. Водночас хронополітичний міф - не міф *tabula rasa*, з чистої дошки. В основі сучасного міфу закладена структура архаїчних міфів. Відтак задля привнесення нового іншого політичного міфу не слід намагатися здолати весь об'єм існуючих, старих осучаснених і реліктових міфів, що накопичувалися роками, століттями чи тисячоліттями, достатньо створити хаос, «розруху в головах» людей, - тим самим проникнути до самих основ, матриці суспільної свідомості, і тоді запропонувати нову свою концепцію всесвіту для всіх і для кожного [2, с. 78]. Не є проблемою створити хаос, надавши суспільству суперечливу інформацію (її й так багато, що воно не спроможне все це перетравити), потім - керований хаос, коли в інформаційне середовище привносяться невідповідні збурення, що впорядковують суспільство певним чином, - тим самим визначити «первинні припущення» і призначити новий, свій, відлік часу. Для цього потрібен відповідний ресурс і ті, хто знається на певних технологіях модифікації суспільної свідомості.

Політична міфологія є тим інструментом, який цілком свідомо використовується в інформаційних війнах і заснований на знанні людської природи. Політика стає раціональною формою використання ірраціональної сутності мас, що свої інтереси готові усвідомлювати тільки в яскравих і містичних образах [14, с. 42]. Тому керування масою спирається на знання архетипу. Більшість сучасних міфологем сконструйовані на основі знань про особливості функціонування людської психіки, актуальних досягнень в галузі психології, соціології, психолінгвістики. На жаль, як правило, новочасний міф спрямований не на відповідність потребі суспільної свідомості, а на пропозицію заздалегідь визначених виборів. Ідея набуває нового метафоричного наповнення в житті в формі символу, слогану і поширюється на шпальтах газет і журналів, на екранах телевізорів, на радіо, в Інтернеті, провокує чутки.

Міфотворчість є безперервним процесом. Важко собі уявити суспільну свідомість без її невід'ємної складової – міфу. Інша справа, що міфотворчість, як і будь-який суспільний процес, переживає періоди спадів і піднесення – такі собі хвилі [3 с. 12]. Але, якщо міські міфи та легенди народжуються й помирають постійно, бо їх глибинні джерела знаходяться в повсякденному суспільному житті, то політичні міфи мають досить виразну амплітуду коливань. До моменту, коли міф стає засобом маніпулювання, передреє низка етапів.

Перший – це процес міфотворчості, тобто штучне створення міфу або виклик до життя міфу, що існує в масовій свідомості, але не діє. Тобто міфотворчість

є цілеспрямованою раціональною дією певного творчого суб'єкта, яка запрограмована на маніпуляцію. Результатом такої діяльності є міф з запланованим задумом, ірраціональність якого пов'язана з безсвідомим сприйняттям і поширенням міфу.

Другий – це поширення міфу, впровадження його в масову свідомість з метою створення певної громадської думки, що може впливати на процес прийняття необхідного політичного рішення. При цьому досить важливу роль відіграє механізм дозування подання інформації, що призводить до трансформації інстинктів, відчуттів, емоцій і почуттів до переконань з некритичним змістом (ідей), тобто до повного сприйняття міфу, яке не потребує подальшої аргументації.

Третій – це поширення міфу в процесі комунікації та його безпосередня дія. В зв'язку з тим, що маніпулювання за допомогою політичних міфів задля своєї ефективності передбачає охоплення якомога більшої кількості людей, то міфи в переважній більшості випадків поширюються в процесі масової комунікації за допомогою ЗМІ [14, с. 43]. Не треба бути видатним аналітиком, щоб здогадатися, що піки політичної міфотворчості співпадають з виборчими кампаніями. Саме під час виборів – у період всезагальної політичної мобілізації – відбувається активне формування політичних міфів та інтенсивне просування їх в свідомість громадян. Невичерпним джерелом політичних міфів у цю пору є передвиборчі штаби (окремих кандидатів чи політичних сил), де працюють здібні міфотворці, якість роботи яких оцінюється саме ступенем міфологізації громадської думки [15, с. 122]. На жаль, робота міфотворчих команд, як правило, має негативний вплив не тільки на стан громадської думки та свідомості окремого індивіда, а й на суспільну мораль в цілому. Через доволі короткий відрізок часу після завершення виборів, політики миряться й знаходять спільну мову, а суспільством продовжують «мандрувати» породжені ними міфи, що спотворюють сприйняття зовнішнього світу, знижують і без того невисокий рівень раціонального в світогляді громадян.

Політичні міфи розробляються для вирішення проблем влади, для панування одних соціальних груп над іншими. Основним «гумусом» політичної міфології в Україні є добре промиті радянською пропагандою мізки та сформовані радянською системою психічні типи. Крім того, за незалежної України влада не дуже поспішала з руйнуванням політичних міфів та в процесі зміцнення в нашій країні моделі керованої демократії серед певних українських очільників та політичних сил все більше зростав попит, як на міфи (старі й нові), так і на міфотворців. Від виборів до виборів громадяни України все більше потрапляли в полон політичних міфів, аж поки цей процес досягнув свого піку в 2004 р. і тепер дещо пригальмував. В країні й досі продовжують жити міфи про радянську дійсність, спектр яких є досить широким: від байки про «суворого, але

справедливого вождя» до не менш надуманої легенди про людей, які раніше були «простішими, добрішими та не такими меркантильними».

На сучасному етапі в Україні існує певна протилежність міфів та реалій. Асортимент політичних міфів, сформованих у добу незалежності також не є бідним. Окрім зовнішньополітичних (про НАТО, Захід, США) досить поширеними є міфи про повну продажність влади та відсутність у політиків іншої мотивації до влади, крім меркантильної («думують тільки про себе, а для людей нічого не роблять», «рвуться в політику лише, щоб нажитися»), кримінальне походження будь-якого статку («чесні люди на іномарках не їздять»), братні слов'янські народи, де родинні стосунки подаються в суворій ієрархії старшинства (Росія – старша сестра) й досить вибірково (брати-слов'яни чомусь живуть лише на пострадянському просторі) [4]. Отже, система позитивних символів, яка складає основу міфотворчості, може бути використана для здійснення позитивних суспільних змін. Але при цьому не слід забувати про важливу обставину: міфи є своєрідною реакцією на динамізм суспільних трансформацій, проте передбачити наслідки їх впливу на масову свідомість практично неможливо [16, с. 60].

Тобто можна зробити висновок, що нинішня політична ситуація в Україні демонструє реальне зіткнення й боротьбу різних міфів, починаючи з тих, які є підґрунтям політичної культури й незалежного державного існування, й аж до рішучого заперечення цієї незалежності. Причиною цього явища є ті кардинальні зміни політичної ситуації в Україні, які виявили недієздатність міфології, яка вироблялася радянською політичною культурою, і в її межах претендувала на абсолютне значення. Ситуація тотальної деміфологізації свідомості зумовила потребу оновлення міфологічного потенціалу політичної культури. Проте політичні міфи минулого, втративши своє абсолютне значення, наразі не відійшли в небуття. Вони зберігають й нині відносну чинність, претендуючи разом із запозиченими в західній культурі міфами й продуктами спонтанної міфотворчості пострадянської свідомості на роль абсолютного міфотворчого потенціалу сучасної культури.

Джерела та література:

1. Амельченко Н. Міф та нація - переплетення філософського і політичного дискурсів / Н. Амельченко // Філософська думка. – 2003. – № 6. – С. 50–75; 2. Апинян Т. Тоска по мифу или Миф как событие современности / Т. А. Апинян // Философские науки. – 2004. – № 11. – С. 73–83; 3. Барт Р. Мифологии. Mythologies / Р. Барт / Пер. с фр. С. Зенкин. – М.: Изд-во им. Сабашниковых, 2000. – 320 с.; 4. Бондаренко А. Усвідомлення як критерій диференціації міфологічної та неміфологічної свідомостей / А. Бондаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ekpu.lublin.pl/naukidni/bondarenko/bondarenko.html>;

5. Евгеньева Т. Архаическая мифология в современной политической культуре / Т. В. Евгеньева // Полития. – 1999. – № 1. – С. 33–47; 6. Элиаде М. Аспекты мифа = Aspects du mythe [Текст] / М. Элиаде. 3-е изд. / Пер. с фр. В. П. Большакова. – М.: Академический проект – Парадигма, 2005. – 239 с.; 7. Истина мифа: die Wahrheit des Mythos / К. Хюбнер; Пер. с нем. И. Касавина; Пер. справочного аппарата И. Шишкова. – М.: Республика, 1996. – 448 с.; 8. Кассирер Э. Политические мифы / Э. Кассирер // Реклама: внушение и манипуляция. Медиа-ориентированный поход. / Ред. – сост. Д. Я. Райгородский. – Самара: Бахрах-М, 2001. – С. 382–396; 9. Кольев А. Политическая мифология: реализация социального опыта / А. Н. Кольев. – М.: Логос, 2003. – 384 с.; 10. Лисенко В. Політичний міф як архаїзація соціокультурного простору в нових історичних умовах / В. Лисенко // Персонал. – 2007. – № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.personal.in.ua/article.php?id=551>; 11. Лосев А. Диалектика мифа [Текст] / А. Ф. Лосев. – М.: Правда, 1990. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psylib.org.ua/books/losew03/index.html>; 12. Пашинина Д. Неопределимость мифа и особенности организации мифопоэтической картины мира / Д. П. Пашинина // Вестник МГУ. Серия 7. Философия. – 2001. – № 6. – С. 88–108; 13. Плютто П. Концепция аутентичного мифа и анализ социокультурных иллюзий [Текст] / П. А. Плютто. – М.: РГГУ, 2009. – 342 с.; 14. Пробийголова Н. Міф як засіб політичного маніпулювання в процесі проведення виборів / Н. Пробийголова // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія. Випуск 14. – Ужгород: Вид-во Ужгородського національного університету «Говерла», 2010. – С. 41–44; 15. Чудинова И. Политические мифы / И. М. Чудинова // Социально-политический журнал. – 1996. – № 6. – С. 122–134; 16. Шайгородський Ю. Політична міфотворчість в контексті модернізації українського суспільства / Ю. Шайгородський // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія. Випуск 13. – Ужгород: Вид-во Ужгородського національного університету «Говерла», 2009. – С. 57–60.

Oksana Dokash

Phenomenon of Modern Political Myths

The article highlights the modern political myth as one of the most important mechanisms of influence on consciousness of society, nature and specificity of modern political myths, properties of their formation, a role and place in the social, political and spiritual life of society, especially the impact on the formation of public consciousness. The urgency of the paper is caused by the fact that at this stage of ideological political mythology as a means of manipulation, consolidation of social consciousness and legitimate justification authorities.

Key words: political myth, political myths creation, mythologema, archaic myth, political manipulation.